

PILIEČIŲ DALYVAVIMO PLATFORMA

kartų tarpusavio teisingumo klausimais

Galutinė konsultacijų ataskaita (2025 m. lapkričio mėn.)

Analizę atliko ir ataskaitą parengė įmonė „Make.org“

Platformą įdiegė ir jos veiklą moderavo įmonė „Open Source Politics“

TURINYS

Santrauka.....	4 puslapis
1. Įvadas.....	5 puslapis
2. Metodika.....	6 puslapis
3. Apžvalga.....	8 puslapis
4. Daugiausia pritarimo sulaukę atsiliepimai.....	9 puslapis
5. Išsami analizė.....	13 puslapis
Socialinė sanglauda ir įtrauktis.....	13 puslapis
Demokratija ir valdymas.....	15 puslapis
Aplinkosauginis ir socialinis bei ekonominis tvarumas.....	17 puslapis
Priežiūros ir švietimo sistemos.....	21 puslapis
6. Išvada.....	23 puslapis

SANTRAUKA

Siekdama įrodymais ir informacija pagrįsti rengiamą Kartų tarpusavio teisingumo strategiją, Europos Komisija **Piliečių dalyvavimo platformoje** surengė daugiakalbes internetines konsultacijas **kartų tarpusavio teisingumo** tema, vykusias **2025 m. vasario–lapkričio mėn.** Šį procesą sudarė keturi etapai: *tyrimo taikymo sričiai apibrėžti etapas* (vasario–balandžio mėn.), kurio metu nustatytos pagrindinės su kartų tarpusavio teisingumu susijusių problemų priežastys, o po jo sekė *vizijos kūrimas* (birželio–liepos mėn.), *strategijos idėjų formavimas* (rugpjūčio–spalio mėn.) ir galiausiai *bendras Kartų tarpusavio teisingumo strategijos rengimas* (spalio–lapkričio mėn.).

Visų keturių etapų metu Piliečių dalyvavimo platformoje buvo surinkti įvairūs žmonių iš visos ES atsiliepimai, atspindintys piliečių požiūrį į pagrindinius kartų tarpusavio teisingumo srityje kylančius iššūkius, taip pat jų konkrečios ir novatoriškos idėjos, kaip pagerinti kartų tarpusavio bendravimą ir užtikrinti, kad priimant ES sprendimus būtų nuosekliai atsižvelgiama tiek į dabartinės, tiek į būsimų kartų interesus.

Šioje ataskaitoje apibendrinamos 2025 m. vasario–lapkričio mėn. vykusios internetinės diskusijos dėl keturių plataus masto aspektų ir 10 konkrečių temų, susijusių su pagrindiniais kartų tarpusavio teisingumo srityje kylančiais iššūkiais.

Per šias konsultacijas dalyviai atkreipė dėmesį į neatidėliotiną būtinybę skatinti **kartų solidarumą** kuriant įtraukias dialogui skirtas erdves ir kovojant su diskriminacija, ypač diskriminacija dėl amžiaus. Jie ragino užtikrinti **į ateitį orientuotą ir įtraukų valdymą**, pagal kurį politikos formavimas būtų grindžiamas perspektyviniu mąstymu, pasirūpinant, kad šiandien priimami sprendimai atitiktų jaunosios ir būsimų kartų interesus. Dalyviai pabrėžė, kad svarbu imtis skubių **klimato srities veiksmų** ir pereiti prie **tvarių ekonomikos modelių**, pagal kuriuos pirmenybė teikiama ilgalaikiai gerovei ir kartu didinamas jaunimo užimtumas. Jie pabrėžė būtinybę užtikrinti visuotines galimybes visą gyvenimą naudotis **kokybiškomis viešosiomis paslaugomis** ir pasisakė už tvirtesnes priežiūros sistemas, didesnę šeimų ir bendruomenių, kaip paramos tinklą, pripažinimą ir švietimo reformas, kuriomis skatinamas mokymasis visą gyvenimą.

Apskritai dalyviai šias politikos sritis nuosekliai siejo su platesnio masto visuomenės tikslais ir pabrėžė, kad norint kurti teisingesnę ir darnesnę Europą, kurioje remiamos visos kartos, turi būti kartu siekiama užtikrinti socialinę sanglaudą, aplinkosauginį ir socialinį bei ekonominį tvarumą, ilgalaikį valdymą ir galimybes lygiomis teisėmis naudotis viešosiomis paslaugomis.

IVADAS

Siekdama paremti **ES kartų tarpusavio teisingumo strategijos** rengimą, Europos Komisija Piliečių dalyvavimo platformoje surengė daugiakalbes internetines konsultacijas. Šio dalyvaujamojo proceso, kuris vyko **2025 m. vasario–lapkričio mėn.** kartu su Europos piliečių forumu kartų tarpusavio teisingumo klausimais, metu piliečiai galėjo pasidalyti savo nuomonėmis ir idėjomis, kaip padėti stiprinti kartų solidarumą ir apsaugoti tiek dabartinės, tiek būsimos kartos interesus ir gerovę.

Šias konsultacijas sudarė keturi etapai: tyrimas taikymo sričiai apibrėžti, vizijos kūrimas, strategijos idėjų formavimas ir bendras Kartų tarpusavio teisingumo strategijos rengimas, išlaikant nuoseklią proceso kryptį nuo iššūkių suvokimo iki konkrečių veiksmų nustatymo. Visais šiais etapais **piliečiai** konsultacijų platformoje pateikė iš viso **179 atsiliepimus**, kurie sulaukė **132 pastabų** ir **323 pritarimų**.

Šioje ataskaitoje pristatoma visų per šį dalyvujamąjį procesą pateiktų atsiliepimų analizė pagal keturis pagrindinius **aspektus**, nustatytus į temines grupes suskirsčius dažniausiai aptartas **temas**. Šie aspektai yra: 1) socialinė sanglauda ir įtrauktis, 2) demokratija ir valdymas, 3) aplinkosauginis ir socialinis bei ekonominis tvarumas ir 4) priežiūros ir švietimo sistemos.

Kiekvienas iš šių aspektų atspindi tris **pagrindinius** dalyvių nustatytus kartų tarpusavio teisingumo srityje kylančius **iššūkius**. Tai – **trumparegiškumas** (manoma, kad vadovaujantis trumpalaikiais politikos ir ekonomikos prioritetais sudėtinga užtikrinti kartų tarpusavio teisingumą), **atskirtis ir nelygybė** (pasak dalyvių, diskriminacija ir nevienodos galimybės trukdo visų pirma jaunimui ir vyresnio amžiaus asmenims visapusiškai dalyvauti visuomenės gyvenime), taip pat **nepakankamas kartų solidarumas** (dalyviai aiškina, kad dėl silpnų įvairių kartų ryšių ir ribotos tarpusavio paramos mažėja socialinė sanglauda).

Šioje ataskaitoje pirmiausia apibūdinama taikyta **metodika**, o paskui pateikiama **bendra** dalyvavimo tendencijų ir rezultatų **apžvalga**. Toliau pristatoma išsami **kiekvieno aspekto analizė**, aptariant kiekvieną piliečių **temą** ir susijusius argumentus pagrindžiant ištraukomis iš Piliečių dalyvavimo platformoje pateiktų atsiliepimų. Paskutiniame skyriuje apibendrinami šių konsultacijų rezultatai ir pateikiami trumpi pamąstymai apie juos.

1. METODIKA

Siekiant išanalizuoti Piliečių dalyvavimo platformoje kartų tarpusavio teisingumo klausimais vykusią diskusijų turinį¹, taikyta trijų etapų metodika. Tokiu metodu užtikrinamas tikslus piliečių pateiktų atsiliepimų aiškinimas ir prasmingas idėjų suskirstymas į grupes, išlaikant teminio nuoseklumo ir analitinio išsamumo pusiausvyrą.

1 ETAPAS. KOKYBINĖ atsiliepimų ir pastabų ANALIZĖ: nustatyti pagrindiniai diskusijų aspektai. Šiuo tikslu analizės grupė taikė teminį indukcinį metodą, pagal kurį kiekvienam atsiliepimui priskyrė temines žymas. Taip buvo galima nustatyti pagrindines piliečių iškeltas temas ir jas išdėstyti pagal svarbą.

2 ETAPAS. ATSILIEPIMŲ ANALIZĖ aspektų lygmeniu: rankiniu būdu atlikta kokybinė analizė. Atsiliepimai, remiantis kiekvienam aspektui priskirtų temų dažnumu ir svarba, pagal temas suskirstyti į grupes, vadinamas piliečių temomis.

3 ETAPAS. Atsižvelgiama į PASTABAS IR PRITARIMUS: atlikta papildoma atsiliepimų ir pastabų (kai tai buvo laikoma tinkama) analizė, daugiausia dėmesio skiriant tiems atsiliepimams, kurie ypač svarbūs atitinkamai temai paaiškinti ir piliečių požiūriui atskleisti.

---

¹ Visi atsiliepimai skelbiami internete kaip viena iš platformos atvirųjų duomenų rinkmenų, kurią visi, kam tai įdomu, gali atsisiųsti ir atlikti išsamesnę analizę.

ŽODYNĖLIS

Dalyvis – pilietis, kuris platformoje atliko bent vieną veiksmą, t. y. pateikė atsiliepimą, pastabą arba pritarimą.

Atsiliepimas – viena idėja, kuria dalyvis pasidalijo platformoje.

Pastaba – rašytinė dalyvio reakcija į pradinį atsiliepimą. Pastabomis pradedama diskusija pradine tema, suteikiant galimybę dalyviams bendrauti tarpusavyje.

Pritarimas – dalyvio, norinčio palaikyti konkretų atsiliepimą, balsas. Kai kuriems atsiliepimams nepritariama.

Aspektas – antraštė, kuria apibendrinamos daugelyje atsiliepimų išdėstytos mintys.

Piliečių tema – aspekto pakategorė, kurią sudaro keli atsiliepimai.

2. APŽVALGA

SKAIČIAI

Bendri duomenys apie dalyvavimą nuo 2025 m. vasario 25 d. iki lapkričio 30 d.

- **354 041** puslapio peržiūra (visoje dalyvavimo platformoje)
- **215 000** apsilankiusiųjų svetainėje (visoje dalyvavimo platformoje)
- **179** atsiliepimai
- **132** pastabos
- **323** pritarimai

VISŲ ASPEKTŲ IR PILIEČIŲ TEMŲ SANTRAUKA

Toliau esančioje lentelėje apžvelgiami visi nustatyti **aspektai** ir **piliečių temos**. 5 skyriuje („Išsami analizė“) pateikiama išsami visų temų analizė. Lentelėje taip pat nurodytas bendras su kiekvienu aspektu susijusių atsiliepimų skaičius (Σ)*.

* Daugelyje Piliečių dalyvavimo platformoje pateiktų atsiliepimų nagrinėjamos įvairios temos, kurios gali būti susijusios su keliais aspektais. Todėl toliau esančioje lentelėje nurodytas bendras atsiliepimų skaičius gali būti didesnis už faktinį bendrą jų skaičių.

ASPEKTAI	Σ	PILIEČIŲ TEMOS
1. SOCIALINĖ SANGLAUDA IR ĮTRAUKTIS	75	1.1. Kartų solidarumo skatinimas ir erdvių kartų dialogui kūrimas
		1.2. Kova su diskriminacija ir lygybės skatinimas
2. DEMOKRATIJA IR VALDYMAS	59	2.1. Įtraukaus dalyvavimo plėtojimas siekiant užtikrinti atstovavimą įvairioms kartoms
		2.2. Politikos formavimas daugiausia dėmesio skiriant perspektyviniam mąstymui, kai įvertinamas šiuo metu priimamų sprendimų poveikis būsimoms kartoms
3. APLINKOSAUGINIS IR SOCIALINIS BEI EKONOMINIS TVARUMAS	51	3.1. Kova su klimato kaita kaip viena iš kartų tarpusavio atsakomybės sričių
		3.2. Į ateitį orientuotų investicijų skatinimas
		3.3. Jaunimo užimtumo sąlygų gerinimas
		3.4. Deramų gyvenimo sąlygų visiems užtikrinimas
4. PRIEŽIŪROS IR ŠVIETIMO SISTEMOS	37	4.1. Visų amžiaus grupių žmonėms skirtų priežiūros sistemų stiprinimas
		4.2. Lygių galimybių gauti kokybišką išsilavinimą didinimas

3. DAUGIAUSIA PRITARIMO SULAUKĘ ATSILIEPIMAI

Atsakomybės ribojimo pareiškimas. Kai kurios šiame skyriuje pateiktų atsiliepimų ištraukų dalys, kad būtų aiškesnės ir labiau išsiskirtų, paryškintos pusjuodžiu šriftu.

Maciej, 26 pritarimai

Pavadinimas: ES kovos su diskriminacija dėl amžiaus veiksmų planas, kuriuo jaunimui ir vyresnio amžiaus žmonėms būtų sudaromos sąlygos klestėti

Aspektas: **SOCIALINĖ SANGLAUDA IR ĮTRAUKTIS**

„Norėdami sukurti lygybės sąjungą, turime **kovoti su diskriminacija dėl amžiaus ir struktūrinėmis kliūtimis**, kurios trukdo visų amžiaus grupių žmonėms naudotis lygybe visą gyvenimą. Siekiant mažinti visuomenės ir ekonomikos susiskaldymą ir susiskaidymą, labai svarbu kovoti su **diskriminaciniais naratyvais ir praktika**, pavyzdžiui, diskriminacija dėl amžiaus, ir peržiūrėti socialinę ir ekonominę politiką remiantis kartų solidarumo ir tarpusavio teisingumo principais. Tinklas „AGE Platform Europe“ ragina **į visas Europos politikos sritis ir iniciatyvas įtraukti lygybės nepaisant amžiaus aspektą**, kad būtų patenkinami senėjančios visuomenės poreikiai ir atsižvelgiama į jos siekius (<https://www.age-platform.eu/areas-of-work/age-equality/>). Tai reiškia, kad teisingumas, įtrauktis ir sanglauda turi būti užtikrinami visą gyvenimą ir apie juos turi būti pagalvojama visose srityse: švietimo, užimtumo, (sveikatos) priežiūros, pakankamų pajamų, pilietinio aktyvumo ir politinio dalyvavimo ir kt. Senėjant atsiveria galimybių, ypač įvairių krizių metu; stiprinti atsparumą ir kurti gerovę galime tik tokioje visuomenėje, kurioje žmonės klesti visais amžiaus tarpsniais ir kurioje su pagarba ir solidarumu pripažįstami mūsų skirtumai, padedantys mums tobulėti. Kad užtikrintume lygybę nepaisant amžiaus, mums reikia **ES kovos su diskriminacija dėl amžiaus veiksmų plano**. Remiantis žmogaus teisių, sąryšingumo, lygybės ir solidarumo kartų lygmeniu ir tarp kartų principais, šis planas turėtų būti neatsiejama ES kartų tarpusavio teisingumo strategijos dalis. Juo ES ir valstybės narės turėtų priimti suderintus įsipareigojimus užtikrinti lygias visų amžiaus grupių asmenų teises, kartu prisidėdamos prie tvaraus augimo, konkurencingumo ir sanglaudos stiprinimo.“

Nena, 10 pritarimų

Pavadinimas: ES kovos su diskriminacija dėl amžiaus veiksmų planas, padėsiantis stiprinti kartų tarpusavio teisingumą

Aspektas: **SOCIALINĖ SANGLAUDA IR ĮTRAUKTIS**

„Siekiant užtikrinti kartų tarpusavio teisingumą, labai svarbu skatinti **lygybę visose amžiaus grupėse**. Amžius yra vienintelis ES sutartyse numatytas diskriminacijos pagrindas, kuriam iki šiol

ES politikos sistemoje neskiriama pakankamai dėmesio. Į Kartų tarpusavio teisingumo strategiją turi būti įtrauktas specialus **Kovos su diskriminacija dėl amžiaus veiksmų planas**, kuriame būtų pateiktos veiksmų gairės, kaip panaikinti nelygybę visais gyvenimo etapais ir skatinti jaunimo ir vyresnio amžiaus asmenų lygybę. Jis padėtų diskriminaciją dėl amžiaus skatinančius naratyvus pakeisti žmogaus teisėmis grindžiamu požiūriu ir prisidėtų prie geresnio galiojančių kovos su diskriminacija teisės aktų vykdymo užtikrinimo ir geresnio duomenų, suskirstytų pagal amžių ir kitus ypatumus, rinkimo. Šis veiksmų planas bus įgyvendinamas kartu su esamais ES veiksmų planais / strategijomis dėl lyčių, asmenų su negalia, LGBTI+ asmenų, romų ir rasinės lygybės, papildant ES siekį užtikrinti lygybę atsižvelgiant į sąveikumo aspektą. Šia strategija bus siekiama **panaikinti bet kokią diskriminaciją dėl amžiaus**, kuri daro poveikį žmogaus orumui ir galimybėms vienodai naudotis pagrindinėmis teisėmis visais amžiaus tarpsniais, sutelkiant reikiamus išteklius, kad jaunimas ir vyresnio amžiaus asmenys galėtų išnaudoti savo potencialą ir visapusiškai bei lygiomis teisėmis dalyvauti visuomenės gyvenime. Ji padės atkreipti ES dėmesį į ilgėjančią gyvenimo trukmę ir būtinybę visoms kartoms kurti teisingą, įtraukią ir atsparią visuomenę. Kova su diskriminacija dėl amžiaus – ne tik su žmogaus teisėmis susijusi būtinybė; ji labai svarbi kuriant atsparią, įtraukią ir teisingą visuomenę.“

Cristiny, 10 pritarimų

Pavadinimas: dabartinių ir būsimų visų amžiaus grupių kartų sutarimas pasitelkiant tarpsektorinį, ilgalaikį ir dalyvaujamąjį valdymą

Aspektas: **DEMOKRATIJA IR VALDYMAS**

„Šiandien ES, kurioje kartos vienijasi siekdamos kurti klestinčią visuomenę, visų amžiaus grupių žmonės gyvena taikiame pasaulyje, kuriame **tarpta gamtinė aplinka ir puikiai veikia socialinės ir ekonominės sistemos**, suteikiančios galimybę gyventi kuo geresnį gyvenimą: jie gali **gauti išsilavinimą, įsigyti maisto ir būstą**, naudotis viešuoju transportu ir dviračiais, kad pasiektų savo kelionės tikslą, ir dirbti darbą, už kurį gauna **tinkamą atlyginimą**, garantuojantį gerą gyvenimą. Baigę profesinį gyvenimą žmonės gauna pensiją, todėl gali gyventi nepatirdami finansinių sunkumų. Taip bus ir ateityje po 50 metų, kai dabartiniai jaunuoliai išeis į pensiją ir iš darbo pasaulio pereis į pensijų sistemą. Taip bus ir dar po 50 metų, kai jų vietą užims anūakai. Visai šiai sistemai užtikrinti reikia, kad formuojant politiką būtų atsižvelgiama **ilgalaikį ir kompleksinį politikos poveikį** dabartinėms ir būsimoms visų amžiaus grupių kartoms. Kad tai padarytų, ES turi taikyti tokias priemones ir metodus kaip **strateginis prognozavimas ir integruoti modeliai**, kad galėtų pažvelgti iš ilgesnio laikotarpio perspektyvos. Reikia užtikrinti įvairių politikos sričių tarpusavio ryšius ir konsultuotis su paprastais žmonėmis (ne ekspertais), ypač su jaunuoliais, kaip dar negimusių kartų atstovais, kad būtų išsiaiškinti jų poreikiai, baimės ir troškimai šiandieniniame pasaulyje ir ateityje. Šis bendradarbiavimas turi būti prasmingas ir daryti realų poveikį politikai. ES galėtų pasisemti patirties iš viso pasaulio pavyzdžių, susijusių su būsimoms kartoms ir kartų tarpusavio teisingumui skirtomis institucijomis, ir jais remtis.“

Lisa, 9 pritarimai

Pavadinimas: reikiami ekonomikos sistemos pokyčiai kartų tarpusavio teisingumui užtikrinti

Aspektas: **APLINKOSAUGINIS IR SOCIALINIS BEI EKONOMINIS TVARUMAS**

„Neįmanoma svarstyti kartų tarpusavio teisingumo klausimo neanalizuojant mūsų ekonomikos sistemos modelio ir tikslo. Mūsų ekonomikos sistema turi būti pertvarkyta į tokią sistemą, kuri būtų skirta dabartinei ir būsimai **žmonių ir planetos gerovei** užtikrinti. Pagal šiandieninę ekonomikos paradigmą skatinamas trumpalaikiškumas teigiant, kad ekonomika yra trumpalaikiai BVP ir materialinės gerovės augimo rodikliai. **Norint užtikrinti, kad pagal ekonomikos modelį ir priimant sprendimus daugiausia dėmesio būtų skiriama gerovei**, reikia vadovautis iš tikrųjų ilgalaikiu ir prevenciniu požiūriu. Kartų tarpusavio teisingumo principas padėtų užtikrinti, kad šiuo metu priimami ekonominiai sprendimai nepakenktų būsimų kartų galimybėms ir joms prieinamiems ištekliams ir jų neapribotų. Sukurti už kartų tarpusavio teisingumą atsakingo ES Komisijos nario pareigybę buvo svarbus žingsnis šia linkme, tačiau reikia dėti daugiau pastangų, kad darbotvarkė būtų aiškiai susieta su būtinybe pertvarkyti ekonomikos sistemas. Įkvėpimo galima pasisemti iš Velso ateities kartų gerovės įstatymo, pagal kurį susiję politiniai sprendimai priimami remiantis septyniais visa apimančiais gerovės tikslais ir kuriame nustatyti penki darbo metodai šiems tikslams pasiekti, o už ateities kartas atsakingas komisaras padeda užtikrinti vyriausybės agentūrų atskaitomybę. Reikia pertvarkyti ne tik politikos tikslus, bet ir politikos formavimo metodus, užtikrinant prasmingą visuomenės dalyvavimą visais politikos proceso etapais. Gerovės ekonomikos politikos formavimo vadove išsamiai aptariamas šis klausimas, remiantis šiame paveikslėlyje pavaizduotais principais.“

Ilenia, 9 pritarimai

Pavadinimas: ES veiksmų planas skirtingų kartų ir tos pačios kartos žmonių klestėjimui užtikrinti

Aspektas: **SOCIALINĖ SANGLAUDA IR ĮTRAUKTIS**

„Norėdami Europoje sukurti tikrą lygybės sąjungą, turime aktyviai **kovoti su diskriminacija dėl amžiaus** ir panaikinti kliūtis, trukdančias visų amžiaus grupių žmonėms naudotis lygiomis teisėmis ir galimybėmis. Diskriminacija dėl amžiaus tiek jaunystėje, tiek sulaukus vyresnio amžiaus daro poveikį galimybėms įsidarbinti, naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis, mokytis ir dalyvauti pilietiniame gyvenime. Tinklas „AGE Platform Europe“ aktyviai ragina į visas ES politikos sritis integruoti lygybės nepaisant amžiaus aspektą (<https://www.age-platform.eu/areas-of-work/age-equality/>), užtikrinant, kad būtų patenkinami senėjančios visuomenės poreikiai ir atsižvelgiama į jos siekius. Šiuo tikslu **ES kovos su diskriminacija dėl amžiaus veiksmų planas** prisidėtų prie ES kartų tarpusavio teisingumo strategijos įgyvendinimo: remiantis žmogaus teisių, sąryšingumo, lygybės ir solidarumo kartų lygmeniu ir tarp kartų principais, jis padėtų **į visas politikos sritis integruoti lygybės nepaisant amžiaus aspektą**, kovoti su neigiamais stereotipais vykdant švietimo ir viešąsias kampanijas ir vyresnio amžiaus asmenims, kaip aktyviems teisių turėtojams, suteikti daugiau galių. Pagal jį taip pat būtų skatinamos kartų tarpusavio programos, stiprinamos teisinės apsaugos priemonės ir remiami moksliniai tyrimai, skirti veiksmingos politikos formavimui pagrįsti. Pasinaudodama tinklo „AGE Platform Europe“ sukaupta patirtimi ir novatoriškais metodais, sukurtais įgyvendinant tokius ES mokslinių tyrimų projektus kaip „FutuRes“ (<https://futu-res.eu/>), ES

senėjimą gali paversti galimybe kurti atsparią ir įtraukią visuomenę, kurioje galėtų klestėti visi žmonės, nepriklausomai nuo jų amžiaus.“

4. IŠSAMI ANALIZĖ

Tolesniame skyriuje išsamiau nagrinėjamas kiekvienas iš keturių aspektų. Šiuo tikslu pagal kiekvieną aspektą atskirai analizuojamos konkrečios piliečių temos, apibendrinant įvairius atsiliepimų niuansus. Taip pat pateikiami atitinkami atsiliepimai, kuriais paaiškinamos šios temos ir suteikiama išsamesnės informacijos.

1 ASPEKTAS. SOCIALINĖ SANGLAUDA IR ĮTRAUKTIS

Pagal šį aspektą daugiausia dėmesio skiriama kartų tarpusavio santykių gerinimui skatinant kartų dialogą ir solidarumą, taip pat kovojant su diskriminacija dėl amžiaus ir kitų formų diskriminacija, siekiant lygybės ir socialinės sanglaudos.

1.1 piliečių tema. Kartų solidarumo skatinimas ir erdvių kartų dialogui kūrimas

Temos ANALIZĖ

Pateiktuose atsiliepimuose raginama mažinti atotrūkį tarp kartų ir poliarizaciją, kartu skatinant prasmingą kartų bendradarbiavimą ir bendrą kūrybą. Dalyviai pabrėžia, kad reikia kurti aplinką ir erdves, pavyzdžiui, kultūros centrus ir bendrus būstus, ir rengti kartų tarpusavio projektus, kad būtų palengvintas įvairių amžiaus grupių dialogas ir bendravimas. Tokios iniciatyvos, įskaitant mentorystės projektus ir bendrą bendruomenės veiklą, gali padėti ugdyti empatiją ir tarpusavio supratimą, skatinti kartų solidarumą ir prisidėti prie ilgalaikių bendradarbiavimo ir paramos tinklų kūrimo.

ATSILIEPIMŲ pavyzdžiai

Friederike, 4 pritarimai

„Visuomenėje, kurioje užtikrinamas kartų tarpusavio teisingumas, skirtingos kartos turi bendradarbiauti ne tik spręsdamos šią dieną kylančius uždavinius, bet ir kurdamos tvarią ateitį. Kad tai pasiektume, mums reikia galimybių palaikyti prasmingą kartų dialogą, kurio aplinkoje visų amžiaus grupių žmonės galėtų susitikti, keistis idėjomis ir geriau suprasti vieni kitiems rūpimus klausimus.“

Öndercan, 0 pritarimų

„Bendruomenės iniciatyvos, pavyzdžiui, praktiniai seminarai, kuriuose dalyvauja vietos gyventojai, kelių kartų kultūros centrai ir bendradarbiavimu grindžiamas miestų planavimas, suteikia galimybių prasmingai keisti informacija. Tokiose erdvėse piliečiai gali dalytis savo patirtimi ir formuoti politiką, atspindinčią įvairių kartų poreikius. Vis dėlto teisingumas pasiekiamas ne tik suartinant kartas – taip pat turi būti mažinama regionų nelygybė ir struktūriniai skirtumai.“

1.2 piliečių tema. Kova su diskriminacija ir lygybės skatinimas

Temos ANALIZĖ

Piliečiai dažnai ragina imtis priemonių, kuriomis būtų kovojama su diskriminacija ir skatinama lygybė. Dalyviai pabrėžia, kad reikia kovoti su visų formų diskriminacija, itin daug dėmesio skiriant diskriminacijai dėl amžiaus, kad visiems būtų užtikrintos lygios teisės ir galimybės. Jie taip pat pabrėžia, kad svarbu stiprinti teigiamus naratyvus ir kovoti su stereotipais, aktyviai priešinant neigiamam tiek jaunesnių, tiek vyresnio amžiaus asmenų vaizdavimui žiniasklaidoje ir viešojoje erdvėje. Laikomasi nuomonės, kad šios pastangos labai svarbios skatinant socialinę sanglaudą, tarpusavio pagarbą ir kartų tarpusavio teisingumą.

ATSILIEPIMŲ pavyzdžiai

Nena, 10 pritarimų

„Siekiant užtikrinti kartų tarpusavio teisingumą, labai svarbu skatinti lygybę visose amžiaus grupėse. Amžius yra vienintelis ES sutartyse numatytas diskriminacijos pagrindas, kuriam iki šiol ES politikos sistemoje neskiriama pakankamai dėmesio. Į Kartų tarpusavio teisingumo strategiją turi būti įtrauktas specialus Kovos su diskriminacija dėl amžiaus veiksmų planas, kuriame būtų pateiktos veiksmų gairės, kaip panaikinti nelygybę visais gyvenimo etapais ir skatinti jaunų ir vyresnio amžiaus asmenų lygybę.“

Sarah, 5 pritarimai

„Lygybe grindžiamoje Sjjungoje jos piliečiai turi būti remiami visą jų gyvenimą ir visais amžiaus tarpsniais. Vis dėlto diskriminacija dėl amžiaus sukelia didelių kliūčių, trukdančių vyresnio amžiaus asmenims visapusiškai dalyvauti profesiniame ir visuomenės gyvenime, o dėl to daugėja ekonominių sunkumų ir susiduriama su skurdu. Kovodami su tokia diskriminacine praktika ir skatindami kartų solidarumą, galime kurti įtraukią ir teisingą visuomenę, taip pat užtikrinti tvaresnę augimą ir konkurencingą bei darnią ekonomiką.“

2 ASPEKTAS. DEMOKRATIJA IR VALDYMAS

Pagal šį aspektą daugiausia dėmesio skiriama visų kartų dalyvavimo ir atstovavimo joms mūsų demokratinėse sistemose gerinimui, taip pat galimybėms trumparegišką požiūrį pakeisti į ilgalaikę perspektyvą orientuotu sprendimų priėmimu visose politikos srityse, atsižvelgiant į šiuo metu priimamų sprendimų poveikį būsimoms kartoms.

2.1 piliečių tema. Įtraukaus dalyvavimo plėtojimas siekiant užtikrinti atstovavimą įvairioms kartoms

Temos ANALIZĖ

Piliečių dalyvavimo platformos dalyviai pabrėžia, kad siekiant skatinti kartų tarpusavio teisingumą svarbu stiprinti demokratinį dalyvavimą ir atstovavimą, kad asmenys iš visų amžiaus grupių galėtų prisidėti prie politinių diskusijų. Siekiant šio tikslo siūloma, be kita ko, steigti jaunimo reikalų tarybas, vyresnio amžiaus asmenų patariamąsias tarybas ir kartų forumus, taip pat šalinti dalyvavimo kliūtis mažinant rinkimų teisės amžiaus ribą, skatinant megzti ryšius su marginalizuotomis bendruomenėmis ir užtikrinant prieinamas ir įtraukias dalyvavimui skirtas erdves. Dalyviai taip pat pabrėžia, kad šioms dalyvaujamosioms platformoms reikia suteikti galių, kad jų indėlis darytų tikrą poveikį sprendimų priėmimui, užtikrinant, kad būtų iš tikrųjų išklaustos visos nuomonės ir į jas būtų atsižvelgta.

ATSILIEPIMŲ pavyzdžiai

William, 7 pritarimai

„Nuolatinis kartų dialogas turėtų būti skatinamas kuriant specialias demokratines erdves. Steigiant piliečių asamblėjas vietos, nacionaliniu ir Europos lygmenimis (kaip pavyzdžiu remiantis Prancūzijos piliečių konvencija dėl klimato) įvairaus amžiaus ir kilmės žmonės galėtų kartu svarstyti aktualius visuomenės klausimus, pavyzdžiui, susijusius su ekologine pertvarka, būstu ir e. įtrauktimi. Tokios asamblėjos turi daryti tikrą įtaką priimant viešuosius sprendimus ir padėti stiprinti bendrumo jausmą didinant tarpusavio supratimą ir bendrą atsakomybę.“

Panayiota, 0 pritarimų

„Kad būtų sustiprinta Europos Komisijos iniciatyva dėl kartų tarpusavio teisingumo ir demokratinio tvarumo, siūlau sukurti Europos įvairių kartų piliečių forumą, kuris būtų vienas iš nuolatinių dalyvaujamųjų ir patariamųjų mechanizmų ES valdymo sistemoje. Jo tikslas – užtikrinti, kad į politikos formavimo procesą būtų sistemingai integruojami ilgalaikiai visų kartų, įskaitant dar negimusias kartas, interesai. Šiame forume būtų suburiami jaunuoliai,

vyresnio amžiaus suaugusieji, pilietinės visuomenės organizacijos ir ekspertai, kurie teiktų struktūruotus atsiliepimus apie ES strategijas ir pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų. Tai būtų naudinga rengiant ir stebint kartų tarpusavio teisingumo indeksą, kuris padėtų ES įvertinti ilgalaikį savo politikos socialinį ir ekonominį poveikį ir poveikį aplinkai. Forumas taip pat veiktų kaip žinių ir gerosios praktikos kaupimo centras ir padėtų vietos ir regionų institucijoms taikyti kartų tarpusavio bendradarbiavimu grindžiamus metodus bei dalytis novatoriškais modeliais iš visų valstybių narių. Taikant tokį mechanizmą būtų padidintas politikos, susijusios su trumpalaikiais politiniais ciklais ir ilgalaikiais visuomenės poreikiais, suderinamumas, taip pat demokratinis legitimumas, šiuo tikslu užtikrinant įtraukų atstovavimą, ir skatinamas kartų solidarumas. Įsteigus tokį forumą kartų tarpusavio teisingumo principas būtų įtvirtintas kaip viena iš pagrindinių Europos vertybių ir būtų padedama užtikrinti, kad šiandien priimami sprendimai nedarytų neigiamo poveikio būsimų kartų galimybėms.“

2.2 piliečių tema. Politikos formavimas daugiausia dėmesio skiriant perspektyviniam mąstymui, kai įvertinamas šiuo metu priimamų sprendimų poveikis būsimoms kartoms

Temos ANALIZĖ

Piliečių dalyvavimo platformos dalyviai pabrėžia, kad siekiant įveikti trumparegišką požiūrį instituciniu lygmeniu svarbu į visas politikos sritis integruoti ilgalaikes ir į ateitį orientuotas perspektyvas. Tai reiškia, kad reikia, be kita ko, vertinti sprendimų poveikį įvairioms kartoms ir visuose valdymo procesuose įtvirtinti tvarumo, teisingumo ir atsakomybės aspektus. Dalyviai taip pat rekomenduoja oficialiai įtvirtinti numatomo poveikio būsimoms kartoms įvertinimo ir atskaitomybės joms principus, pavyzdžiui, stiprinant už kartų tarpusavio teisingumą atsakingo Komisijos nario atliekamą vaidmenį ir sudarant tokį biudžetą, kuriame būtų aiškiai atsižvelgiama į būsimų kartų interesus, siekiant užtikrinti, kad visose politikos srityse būtų nuosekliai paisoma jaunosios ir būsimų kartų poreikių.

ATSILIEPIMŲ pavyzdžiai

Christiny, 9 pritarimai

„Tam reikia, kad formuojant politiką būtų atsižvelgiama į ilgalaikį ir kompleksinį politikos poveikį dabartinėms ir būsimoms visų amžiaus grupių kartoms. Kad tai padarytų, ES turi taikyti tokias priemones ir metodus kaip strateginis prognozavimas ir integruoti modeliai, kad galėtų pažvelgti iš ilgesnio laikotarpio perspektyvos.“

Кирило, 0 pritarimų

„Europos Sąjunga, formuodama savo politiką, daugiausia dėmesio turi skirti kartų tarpusavio teisingumui. Pernelyg dažnai priimant politinius sprendimus vadovaujamosi trumpalaikiais interesais, neatsižvelgiant į ilgalaikes pasekmes, su kuriomis turės gyventi šiandienos jaunimas ir būsimos kartos. Didėja jaunesniems europiečiams tenkanti našta: pradedant klimato kaita ir valstybės skola ir baigiant skaitmeninės srities reguliavimu ir demografiniais pokyčiais. Mums reikia politikos, pagal kurią pirmenybė būtų teikiama tvarumui, teisingumui ir įtraukčiai. Turėtų būti atliekami visų pagrindinių ES teisės aktų poveikio būsimoms kartoms vertinimai, užtikrinant, kad būtų atsižvelgiama į dar negimusių asmenų teises. Turi būti sparčiau įgyvendinama klimato politika, aktyviau įtraukiant jaunimą, o viešosios išlaidos turėtų atspindėti ne trumpalaikę naudą, o ilgalaikę atsakomybę.“

---

3 ASPEKTAS. APLINKOSAUGINIS IR SOCIALINIS BEI EKONOMINIS TVARUMAS

Pagal šį aspektą pabrėžiama, kad, siekiant užtikrinti įvairių kartų atžvilgiu teisingą ateitį, vienas iš pagrindinių iššūkių yra klimato kaita, ir nagrinėjami būdai, kaip skatinti į ateitį orientuotą ekonominį elgesį. Pateiktuose atsiliepimuose taip pat nagrinėjamas jaunimo užimtumo tvarumo klausimas ir pabrėžiama, kad svarbu visiems užtikrinti deramas gyvenimo sąlygas.

3.1 piliečių tema. Kova su klimato kaita kaip viena iš kartų tarpusavio atsakomybės sričių

Temos ANALIZĖ

Dalyviai sutinka, kad klimato kaita kelia didelę grėsmę kartų tarpusavio teisingumui, nes jos poveikis jaunesnei ir būsimoms kartoms greičiausiai bus neproporcingai didelis. Pateiktuose atsiliepimuose pabrėžiama, kad dabartinės kartos turi imtis skubių ir veiksmingų kovos su klimato kaita veiksmų, be kita ko, priemonių, kuriomis būtų mažinama ekonomikos priklausomybė nuo iškastinio kuro ir investuojama į klimatui nekenkiantį transportą. Dalyviai taip pat pabrėžia, kad reikia vadovautis įvairius sektorius apimančiu, įtraukiu ir dalyvavimu grindžiamu požiūriu, pagal kurį būtų įtraukiamos visos amžiaus grupės, užtikrinant tvarią pertvarką visais lygmenimis ir skatinant bendrą atsakomybės jausmą.

ATSILIEPIMŲ pavyzdžiai

REVO Prosperidad Sostenible, 4 pritarimai

„Už kartų tarpusavio teisingumą atsakingas Komisijos narys turi pasirūpinti, kad būsimos kartos galėtų gyventi kuo mažiau kenksmingo klimato sąlygomis, ir šiuo tikslu būtina užtikrinti, kad už įvairius sektorius, kurie dėl tam tikrų veiksmų arba neveikimo gali turėti įtakos priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimui, atsakingų Komisijos narių politika netrukdytų mažinti ES ekonomikos priklausomybės nuo iškastinio kuro ir nevilkintų šio proceso. Už kartų tarpusavio teisingumą atsakingas Komisijos narys stebės Europos Komisijos veiksmus ir turės teikti pasiūlymus dėl patobulinimų arba įspėti, kai tokie veiksmai prieštarauja priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo ir apskritai tvarumo tikslams.“

Valeriia, 2 pritarimai

„Viena sritis, kurioje privalu skubiai užtikrinti kartų tarpusavio teisingumą, yra klimato politika. Klimato kaita yra akivaizdžiausias pavyzdys, kaip trumpalaikiai sprendimai gali turėti pražūtingų ilgalaikių pasekmių. Vis dėlto jaunuoliai, turėsiantys ilgiausiai gyventi su šiomis pasekmėmis, dažnai neįtraukiami į politikos, kuria siekiama spręsti šias problemas, formavimą. Turime iš esmės pertvarkyti ES klimato strategiją – pirmenybė turi būti teikiama ne trumpalaikiai politinei ar ekonominei naudai, o ilgalaikiam poveikiui.“

3.2 piliečių tema. Į ateitį orientuotų investicijų skatinimas

Temos ANALIZĖ

Dalyviai ragina ne tik kovoti su klimato kaita, bet ir skatinti į ateitį orientuotas investicijas, nes tai padeda užtikrinti kartų tarpusavio teisingumą. Jie pasisako už tai, kad būtų ieškoma alternatyvių ekonominių modelių, kuriais, užuot sutelkus dėmesį tik į BVP, būtų skatinamas perspektyvinis mąstymas, užtikrinant ekologinio tvarumo, socialinės lygybės ir ekonominio atsparumo pusiausvyrą. Dalyviai pabrėžia, kad svarbu formuojant tokią ekonomikos pertvarką įtraukti visas kartas, skatinant bendrą atsakomybę ir užtikrinant tvarią socialinę sanglaudą.

ATSILIEPIMŲ pavyzdžiai

Katy, 4 pritarimai

„Kad užtikrintume tikrą kartų tarpusavio teisingumą, turime atsisakyti begaliniu augimu grindžiamų ekonomikos modelių. Pagal nuo ekonomikos augimo atsieto Europos vystymosi koncepciją pripažįstama, kad klestėjimas negali būti grindžiamas išteklių pereikvojimu, ekologine destrukcija, didėjančia nelygybe ir nepakankamai vertinamu neapmokamu priežiūros darbu – visa tai daro neigiamą poveikį būsimų kartų gerovei. Užtikrinti tikrą kartų tarpusavio teisingumą reiškia gyventi pagal planetos išgales ir laiko perspektyvoje teisingai paskirstyti išteklius. Tam reikia nuo pagrindinio tikslo – BVP augimo – pereiti prie gerovės ir priežiūros, kurie turi tapti pagrindiniais politikos tikslais. Imantis viešųjų investicijų pirmenybė turi būti teikiama ne augimui dėl paties augimo, o socialiniam ir ekologiniam atsparumui: priežiūrai, švietimui, prisitaikymui prie klimato kaitos.“

Silvia, 1 pritarimas

„Gerovės ekonomika suteikia galimybę įgyvendinti pokyčius skatinantį modelį, kuriuo būtų užtikrinama, kad būsimoms kartoms nebūtų užkraunama dėl šiandien priimamų sprendimų atsirandanti našta. Kai ekonomika auga netvariai, dažnai atsiranda ilgalaikių socialinių, su sveikata ir aplinka susijusių išlaidų, keliančių grėsmę dabartinės ir būsimų kartų gerovei ir mūsų planetos tvarumui. Gerovės ekonomikos sistemoje BVP nėra vienintelis pažangos matas; joje atsižvelgiama į tokius rodiklius kaip psichinė ir fizinė sveikata, aplinkos tvarumas ir socialinė lygybė. Gerovės ekonomikos aspekto įtraukimas į ES sprendimų priėmimo procesą padės geriau spręsti dabartines problemas, kartu atsižvelgiant į būsimų kartų poreikius ir apsaugant jų teises.“

3.3 piliečių tema. Jaunimo užimtumo sąlygų gerinimas

Temos ANALIZĖ

Piliečių dalyvavimo platformos dalyviai mano, kad lygios ekonominės galimybės yra labai svarbios kartų tarpusavio teisingumui užtikrinti. Todėl jie pasisako už tai, kad būtų gerinamos jaunimo užimtumo sąlygos, palengvinamas perėjimas iš švietimo ir mokymo sistemos į darbo rinką ir stiprinami švietimo, mokymo ir pramonės sektoriaus tarpusavio ryšiai. Jie taip pat ragina taikyti sąžiningą ir įtraukią įdarbinimo praktiką ir šalinti kliūti, trukdančias įsidarbinti, užtikrinant, kad visi jaunuoliai galėtų vienodomis sąlygomis pasinaudoti galimybėmis.

ATSILIEPIMŲ pavyzdžiai

Daniela, 5 pritarimai

„Galimybių gauti išsilavinimą didinimas turi būti derinamas su mentorystės programomis, kuriomis užmezgami studentų ir patyrusių specialistų ryšiai, ir vyresnio amžiaus suaugusiųjų galimybėmis mokytis visą gyvenimą. Investicijomis turėtų būti užtikrinama ankstyva ir nuolatinė parama palankių sąlygų neturinčiam jaunimui, kartu pripažįstant vyresnio amžiaus asmenų indėlį kuriant teisingesnę ir įtraukesnę visuomenę. Skatindama bendradarbiavimą ir bendras galimybes, ES gali propaguoti tikrą socialinį judumą ir užtikrinti, kad gerovė būtų naudinga visoms kartoms.“

Mirela, 2 pritarimai

„Viena iš dabartinės ir būsimos kartų realijų turėtų būti tai, kad jaunuoliai po studijų / mokymo ir kt. turėtų turėti lygias galimybes patekti į profesinį pasaulį. Kodėl jauniems, išsilavinusiems suaugusiems sunku įsitvirtinti profesiniame gyvenime? Kaip gali būti, kad, nepaisant gero išsilavinimo ir apmokamų ar neapmokamų stažučių, savanoriškos veiklos ir magistro laipsnio, ilgai nepavyksta susirasti materialinį pagrindą suteikiančio savarankiško darbo? Kodėl daug universitetų nepalaiko ryšių su pramonės sektoriumi? Kodėl pameistriai dėl darbo vietų konkuruoja su absolventais ir koks išsilavinimo lygis yra iš tikrųjų tinkamas?“

3.4 piliečių tema. Deramų gyvenimo sąlygų visiems užtikrinimas

Temos ANALIZĖ

Piliečių dalyvavimo platformos dalyviai mano, kad siekiant kartų tarpusavio teisingumo būtina užtikrinti patikimą ir tinkamą visų kartų gyvenimo lygį. Todėl jie pabrėžia, kad svarbu užtikrinti galimybes gauti įperkamą ir kokybišką būstą, gerinti pagrindines paslaugas ir spręsti socialinės nelygybės problemą.

ATSILIEPIMŲ pavyzdžiai

Duarte, 0 pritarimų

„Kartų tarpusavio teisingumui Europoje kyla vis didesnis pavojus. Jaunuoliai susiduria su tokiais sunkumais kaip augančios pragyvenimo išlaidos, neįperkamas būstas ir didėjantis finansinis nesaugumas. Vis dėlto šioje srityje atskira grupė yra studentai, kuriems būdingas tam tikras pažeidžiamumas, tiesiogiai susijęs su jų galimybėmis pradėti mokslus ir įgyti išsilavinimą. Energijos nepriteklus, prastos kokybės būstas ir nepakankamos paramos studentams sistemos daro neigiamą poveikį ne tik studentų gyvenimo sąlygoms, bet ir jų teisei mokytis ir visapusiškai dalyvauti visuomenės gyvenime. <...> Norint užtikrinti teisingą europinį požiūrį, reikia didelių viešųjų investicijų į prieinamą aukštąjį mokslą, įperkamus ir tvarius studentams skirtus būstus, tinkamas stipendijas ir paramos paslaugas, kuriomis studentai būtų apsaugomi nuo skurdo. Įgyvendinant būsto, su klimato kaita susijusios pertvarkos ir socialinės apsaugos politiką turi būti atsižvelgiama į tikrovę, kurioje gyvena jaunuoliai ir studentai. Kartų tarpusavio teisingumo principas turi padėti užtikrinti, kad šiandienos jaunimui, ypač šiandienos studentams, nebūtų užkraunama neproporcingai didelė našta.“

Diana, 0 pritarimų

„Šiuo metu kalbama apie lygybę, mąstymą kartu, integraciją ir kt. Jaunimą ir pagyvenusius žmones jau sieja daug bendrų dalykų. Vienas iš jų – skurdas: pensininkai, kurie dažnai pradirbo visą gyvenimą, gauna pensiją, tačiau vos suduria galą su galu, o jaunuoliai dirba visą darbo laiką (geriausiu atveju pagal įgytą specialybę), tačiau gauna nepakankamą darbo užmokestį, kad taptų savarankiški arba galėtų sutaupyti ateičiai. Juos taip pat sieja vienišumo jausmas ir socialiniai tinklai. Jaunuoliai turi milijonus draugų internete ir visą parą kasdien bendrauja internetu, tačiau jaučiasi vieniši ir nepritaipę, nes lygina save su kitais socialinių tinklų naudotojais, kurie, atrodo, gyvena tobulą gyvenimą. Kita vertus, pagyvenę žmonės yra atitrūkę nuo pasaulio, kuris juos atskyrė. Vyresnio amžiaus asmenys nemoka naudotis skaitmeninėmis technologijomis ir viskas, prie ko jie buvo pripratę kasdieniame gyvenime, pasikeitė, juos paliekant nuošalyje. Kai kurie iš senolių net nesugeba pasiimti pensijos iš banko, jeigu turi naudotis bankomatu. Vieni dėl užduočių atlikimo spartos ir daugiaveikos bei laiko, praleidžiamo socialiniuose tinkluose, neturi laiko, o kiti neturi žmogaus, kuris jo rastų pokalbiui ar tiesiog pasiteiravimui, kaip jiems sekasi. Galiausiai – netikrumas ir vilties stoka. Vieni nemato ilgalaikės ateities perspektyvų, todėl jiems sunku susirasti būstą, planuoti vaikus ir kt., o kiti žino, kad pasiekė paskutinį etapą ir kad greičiausiai, nepaisant to, ką įsivaizdavo ir ko norėjo, mirs vieni ir (arba) apleisti visuomenės, kuri neturi laiko ar išteklių, kuriuos galėtų jiems skirti.“

4 ASPEKTAS. PRIEŽIŪROS IR ŠVIETIMO SISTEMOS

Pagal šį aspektą daugiausia dėmesio skiriama viešųjų paslaugų, pavyzdžiui, priežiūros ir švietimo paslaugų, teikimo svarbai užtikrinant kartų tarpusavio teisingumą. Pateiktuose atsiliepimuose pabrėžiama būtinybė diegti integruotas priežiūros ir paramos sistemas, taip pat užtikrinti lygias galimybes gauti kokybišką išsilavinimą.

4.1 piliečių tema. Visų amžiaus grupių žmonėms skirtų priežiūros sistemų stiprinimas

Temos ANALIZĖ

Dalyviai ragina daug investuoti į prieinamą visų amžiaus grupių asmenų priežiūros infrastruktūrą, apimančią sveikatos priežiūrą, socialinę paramą ir bendruomeninius sprendimus. Jie pabrėžia, kad priežiūra turėtų būti laikoma bendros visuomenės atsakomybės sritimi, remiama teikiant viešąsias paslaugas, pasitelkiant profesionalius priežiūros darbuotojus ir pripažįstant šeimoje atliekamą priežiūros darbą. Atsiliepimuose taip pat pabrėžiama, kad svarbu skatinti tarpusavio paramą įgyvendinant tokias iniciatyvas kaip kolektyvinio gyvenimo modeliu grindžiami sprendimai. Galiausiai dalyviai prašo sukurti Europos priežiūros garantijų sistemą ir užtikrinti geresnį tarpvalstybinį sveikatos priežiūros ir socialinės apsaugos sistemų koordinavimą, kad būtų sprendžiamos šiuo metu kylančios problemos.

ATSILIEPIMŲ pavyzdžiai

Marta, 2 pritarimai

„Visuomenė vis labiau senėja, o mes tam nesame pasirengę. <...> Šiandien vyresnio amžiaus piliečiai, kurių sveikata prastėja, pasitraukia iš socialinio gyvenimo ir lieka namuose arba, jų būklei dar labiau pablogėjus, persikelia į slaugos namus. <...> Esu įsitikinusi, kad vienas iš puikių šios problemos sprendimo būdų yra kolektyvinio gyvenimo modelis. Tai – bendradarbiavimu grindžiamas gyvenimo organizavimo būdas, kai bendruomenėje kartu gyvena vyresnio amžiaus piliečiai. Nauda? Priimtina kaina (padalyta visiems gyventojams), prieinama erdvė, sukurta atsižvelgiant į vyresnio amžiaus žmonių poreikius, netoliese esančios paramos paslaugos (sveikatos priežiūra, maisto ruošimas, transportas), savarankiškumas, vienatvės įveikimas ir, galiausiai, bet ne mažiau svarbu – tarpusavio parama ir socialiniai ryšiai. <...> Reikėtų skubiai plėtoti kolektyvinio gyvenimo modelį, naudojantis ES, valstybių narių ar vietos valdžios institucijų finansine parama.“

Christos, 1 pritarimas

„Trūksta sistemos, pagal kurią pažeidžiamumas būtų laikomas ne asmenine nesėkme, o visuomenės atsakomybe. Turime sukurti integruotas sistemas, kuriose remiamas būstas, psichikos sveikatos priežiūros paslaugos, lanksti priežiūra ir bendruomenės ryšiai būtų ne pavieniai pasiūlymai, o suderintos teisės. Jei neužtikrinsime šių dalykų, kartų tarpusavio teisingumas bus tik tuščia retorika. Pradedant darbo jėgos planavimu ir baigiant paslaugų kūrimu – turime mąstyti apie visą gyvenimo ciklą. Tai reiškia, kad reikia remti priežiūros paslaugas teikiančius asmenis, užtikrinant nuolatines jų darbo vietas ir rengiant mokymus, ir pasirūpinti, kad sistemos atitiktų laikui bėgant kintančius poreikius.“

4.2 piliečių tema. Lygių galimybių gauti kokybišką išsilavinimą didinimas

Temos ANALIZĖ

Dalyviai ragina didinti galimybes vienodomis sąlygomis gauti kokybišką išsilavinimą, pripažįstant, kad kokybiškas išsilavinimas yra lygių galimybių, kartų tarpusavio teisingumo ir socialinės sanglaudos pagrindas. Jie pabrėžia, kad svarbu šalinti kliūtis ir didinti viešąsias investicijas į švietimą visais gyvenimo etapais, įskaitant už mokyklos ribų organizuojamą neformalųjį švietimą, užtikrinant visiems vienodą mokymosi aplinką. Dalyviai ragina modernizuoti švietimą, kad jis atitiktų ateities poreikius, pavyzdžiui, įtraukti dirbtinį intelektą, ir skatinti mokymąsi visą gyvenimą bei kartų tarpusavio mokymąsi, kad visų amžiaus grupių asmenys visą gyvenimą galėtų plėtoti savo potencialą ir įnešti reikšmingą indėlį.

ATSILIEPIMŲ pavyzdžiai

Florinda, 2 pritarimai

„Valstybinės mokyklos – tai vieta, kurioje būsimos kartos gali mokytis, įgyti įgūdžių ir ugdytis vertybes, tačiau būtina nuodugnai apsvarstyti mokymo metodikas. Šiandien labiau nei bet kada svarbu atnaujinti ir modernizuoti pedagoginius metodus, kad jie atitiktų sparčiai kintančio pasaulio poreikius, daugiausia dėmesio skiriant tvarumui, įtraukčiai ir lygybei. Be to, švietimo procese privalu įsiklausyti į tai, ką sako jaunuoliai. Jų nuomonė, patirtis ir perspektyvos yra labai svarbios kuriant mokyklų sistemą, kurioje ne tik perduodamos žinios, bet ir iš tikrųjų parengiama gyvenimui bei ateities iššūkiams. Valstybinis švietimas negali būti tik garantuojama teisė; jis turi tapti realia galimybe kiekvienam asmeniui, kai kiekvienas jaunuolis gali išreikšti savo potencialą ir aktyviai prisidėti prie visuomenės gyvenimo. Šiuo tikslu labai svarbu, kad institucijos, mokytojai ir pilietinė visuomenė imtųsi bendrų pastangų persvarstyti švietimo sistemą, kad švietimas iš tikrųjų taptų visų asmenų pokyčių ir augimo varomąja jėga.“

Esther, 2 pritarimai

„Geras jaunimo išsilavinimas šiandien yra investicija į geresnę, teisingesnę ir atsparesnę ateitį ateinančius 25 metus ir vėliau. Švietimas jaunuoliams suteikia reikiamų įgūdžių ir žinių, kad jie galėtų sėkmingai gyventi. Todėl švietimas – jų ateities pagrindas ir pamatai, ant kurių statoma

gerai pasirengusi ir kompetentinga karta, gebanti įveikti ateities iššūkius. Jei visi Europos jaunuoliai turės lygias galimybes gauti kokybišką išsilavinimą, tai taip pat padės užtikrinti didesnę kartų tarpusavio teisingumą, kai su visomis kartomis elgiamasi sąžiningai ir kiekvienas asmuo, nepriklausomai nuo socialinės ar ekonominės aplinkos, iš kurios yra kilęs, sulaukia reikiamos paramos, kad galėtų tobulėti. Užtikrindami teisingą švietimo sistemą, galime kurti novatorišką, teisingesnę ir tvaresnę visuomenę, kurioje gerbiamos ir remiamos visos kartos, mažinama socialinė nelygybė ir skatinamos lygios galimybės.“

---

5. IŠVADA

Piliečių dalyvavimo platformoje surengtos diskusijos *kartų tarpusavio teisingumo* klausimais buvo svarbus žingsnis rengiant ES kartų tarpusavio teisingumo strategiją. Kaip matyti iš šios ataskaitos, 2025 m. vasario–lapkričio mėn. internetu vykusio dalyvaujamojo proceso metu surinkta **daug įvairių įžvalgų apie piliečių požiūrį** į tai, kaip būtų galima visoms kartoms užtikrinti teisingą ir tvarią ateitį.

Piliečių dalyvavimo platformoje dalyviai aptarė įvairias su kartų tarpusavio teisingumu susijusias temas. Nagrinėdami **SOCIALINĖS SANGLAUDOS IR ĮTRAUKTIES** aspektą jie ragino didinti kartų solidarumą ir pabrėžė, kaip svarbu užtikrinti tarpusavio supratimą, kovoti su diskriminacija dėl amžiaus ir suteikti galimybių palaikyti kartų dialogą ir bendradarbiavimą. Pagal **DEMOKRATIJOS IR VALDYMO** aspektą dalyviai pabrėžė, kad reikia stiprinti įtraukų dalyvavimą ir į politikos formavimą integruoti perspektyvinį mąstymą. Jie pasiūlė priemonių, kuriomis būtų užtikrinama, kad priimant dabartinius sprendimus būtų atsižvelgiama į būsimų kartų interesus. Svarstydami **APLINKOSAUGINIO IR SOCIALINIO BEI EKONOMINIO TVARUMO** aspektą piliečiai primygtinai reikalavo imtis skubių klimato srities veiksmų ir apsaugoti jaunesnes ir būsimas kartas, taip pat pereiti prie ilgalaikių ekonominių modelių, pagal kuriuos pirmenybė būtų teikiama ne trumpalaikiam augimui, o gerovei. Taip pat dažnai pabrėžta, kad jaunimui reikia suteikti tinkamų užimtumo galimybių. Galiausiai pagal **PRIEŽIŪROS IR ŠVIETIMO SISTEMŲ** aspektą pažymėta, kokios svarbios yra visuotinės galimybės visą gyvenimą naudotis kokybiškomis viešosiomis paslaugomis. Dalyviai pasisakė už tai, kad būtų stiprinamos priežiūros sistemos, labiau pripažįstamos šeimų ir bendruomenių, kaip paramos tinklų, funkcijos ir vykdomos švietimo reformos, kuriomis būtų skatinamas mokymasis visą gyvenimą ir švietimo sistemos pritaikomos prie kintančių visuomenės poreikių.

Apskritai per šias konsultacijas atkreiptas dėmesys į neatidėliotiną būtinybę kurti **teisingesnę, tvaresnę ir darnesnę Europą, kuri padėtų visoms kartoms** spręsti pagrindinius su kartų tarpusavio teisingumu susijusius uždavinius: **atsisakyti trumparegiško požiūrio, mažinti atskirtį ir nelygybę ir stiprinti kartų solidarumą**. Dalyviai konkrečias politikos sritis nuosekliai siejo su platesnio masto visuomenės tikslais ir pabrėžė, kad, norint kurti teisingą ir tvarią ateitį dabartinei ir būsimoms kartoms, turi būti kartu siekiama užtikrinti socialinę sanglaudą, aplinkosauginį ir socialinį bei ekonominį tvarumą, įtraukų ir ilgalaikį valdymą ir kokybiškų viešųjų paslaugų teikimą.